

**UCHWAŁA NR XX/211/2026
RADY GMINY DAMNICA**

z dnia 26 lutego 2026 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym w Gminie Damnica na lata 2026-2028”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1153 z późn. zm.¹⁾) oraz art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151).

uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym w Gminie Damnica na lata 2026-2028” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Program, o którym mowa w § 1 stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i realizowany jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Damnicy.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Damnica.

§ 4. Traci moc uchwała Nr XLIII/459/2022 Rady Gminy Damnica z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym w gminie Damnica na lata 2023-2025”.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Damnica

Kazimierz Kozina

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego zostały opublikowane w: Dz. U. z 2025 r., poz. 1436,

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028

3	
I. Podstawa prawna	4
5	
2.1. Alkohol ⁵	
2.2. Papierosy i e-papierosy	6
2.3. Narkotyki	7
2.4. Napoje energetyczne	8
2.5. Uzależnienia behawioralne ⁹	
III. Diagnoza występowania uzależnień w świetle zastanych źródeł w Gminie Damnica	10
3.1. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	10
3.2. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	11
3.3. Przestępczość	12
IV. Badania lokalnych zagrożeń społecznych – 2025	15
4.1. Badanie dorosłych mieszkańców	15
4.2. Badanie wśród sprzedawców napojów alkoholowych	16
4.3. Badania wśród uczniów	17
V. Analiza SWOT	18
VI. Realizatorzy Programu	20
VII. Adresaci Programu	21
VIII. Cele oraz realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028	21
IX. Finansowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028	26
X. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Damnica	27
XI. Wdrażanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028	27
XII. Preliminarz wydatków GKRPA na 2026 r.	28
XIII. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028	29

Wstęp

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028, zwany dalej Programem, stanowi kontynuację działań z obszaru profilaktyki uzależnień, rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, realizowanych corocznie i skierowanych do różnych grup odbiorców w Gminie Damnica.

Program opiera się na założeniu, że skuteczna profilaktyka to nie tylko jednorazowe działania, ale systematyczne i zintegrowane wsparcie dla mieszkańców – szczególnie dzieci, młodzieży i rodzin – poprzez edukację, poradnictwo, interwencję oraz wzmacnianie postaw prozdrowotnych. W obliczu narastających zagrożeń takich jak uzależnienia chemiczne (alkohol, narkotyki) oraz behawioralne (np. nadmierne korzystanie z Internetu, hazard), konieczne jest prowadzenie nowoczesnych, dobrze zaplanowanych działań profilaktycznych, które odpowiadają na aktualne potrzeby lokalnej społeczności.

W Programie uwzględniono zadania wynikające z Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 – cel operacyjny 2 pn. „Profilaktyka uzależnień”. Elementem Programu są również działania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym, polegające na upowszechnianiu wiedzy oraz wzmacnianiu kompetencji dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie rozpoznawania i radzenia sobie z problemami. Mając na względzie, że obecny Narodowy Program Zdrowia obowiązuje do końca 2025 r., Program Gminy Damnica zaplanowano w sposób elastyczny, umożliwiający jego aktualizację zgodnie z nowym programem krajowym po jego uchwaleniu.

Założenia Programu są zgodne z wytycznymi zawartymi w „Rekomendacjach do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2025 roku”, wydanymi przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. Program będzie realizowany od 1 stycznia 2026 r. do 31 grudnia 2028 r., a większość planowanych zadań ma charakter coroczny i długofalowy.

I. Podstawa prawna

Zgodnie z art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

W myśl art. 2 ust. 1 ww. Ustawy, zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- 1) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu;
- 2) działalność wychowawczą i informacyjną;
- 3) ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju;
- 4) ograniczanie dostępności alkoholu;
- 5) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- 6) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- 7) przeciwdziałanie przemocy domowej;
- 8) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.

Na podstawie art. 4¹ ust. 1., do zadań własnych Gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu.

Bezpośrednią podstawę prawną dla sporządzenia i realizacji niniejszego Programu stanowi art. 4¹ ust. 2 w następującym brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2022 r.¹:

2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę Gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Program jest realizowany przez Ośrodek

¹ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1718).

Pomocy Społecznej albo Centrum Usług Społecznych, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji programu wójt może powołać pełnomocnika.

Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych Gminy. Jak stanowi art. 10 ust. 2a, w gminnym programie uwzględnia się działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną prowadzoną w szkołach i placówkach systemu oświaty, a także diagnozę w zakresie występujących w szkołach i placówkach systemu oświaty czynników ryzyka i czynników chroniących. W ramach programu w szkołach i placówkach systemu oświaty są realizowane w szczególności działania o potwierdzonej skuteczności lub oparte na naukowych podstawach prowadzone w zakresie działalności, o której mowa w ust. 2a. Ustawy.

Oprócz obu ww. ustaw, niniejszy Program został sporządzony i będzie realizowany z uwzględnieniem stosownych przepisów:

- ▽ ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ▽ ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ▽ ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ▽ ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym,
- ▽ rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii,
- ▽ rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025, celem operacyjny 2: Profilaktyka uzależnień.

II. Charakterystyka uzależnień

2.1. Alkohol

Alkohol jest jedną z najstarszych i najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych na świecie. Jego spożycie często towarzyszy spotkaniom towarzyskim, uroczystościom i świętom, co sprawia, że bywa postrzegany jako naturalny element życia społecznego. Działanie alkoholu opiera się na oddziaływaniu na ośrodkowy układ nerwowy – początkowo powoduje odprężenie, obniżenie napięcia i poprawę nastroju. W miarę wzrostu ilości spożytego alkoholu dochodzi jednak do zaburzeń koordynacji, problemów z mową, spadku koncentracji i zwiększonej skłonności do podejmowania ryzykownych decyzji. Nadużywanie alkoholu prowadzi do rozwoju uzależnienia, którego charakterystycznym objawem jest utrata

kontroli nad piciem. Alkoholizm to choroba przewlekła i postępująca, wymagająca leczenia specjalistycznego².

„Statystyki pokazują, że Polacy piją coraz więcej alkoholu. Według Światowej Organizacji Zdrowia **alkohol wpływa na ponad 200 rodzajów chorób** i znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia.³” Długotrwałe spożywanie alkoholu niesie ze sobą poważne skutki zdrowotne, takie jak marskość wątroby, choroby serca, nadciśnienie, zaburzenia pracy trzustki czy uszkodzenia układu nerwowego. Osoby nadużywające alkoholu częściej doświadczają również problemów natury psychicznej, w tym depresji, zaburzeń lękowych czy prób samobójczych. Alkohol może nasilać konflikty interpersonalne, prowadzić do agresji, a także sprzyjać występowaniu przemocy domowej. Ma także destrukcyjny wpływ na relacje rodzinne – powoduje utratę zaufania, rozpad więzi i poczucie osamotnienia wśród bliskich. Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem alkoholowym są narażone na zaniedbania emocjonalne i wychowawcze, co może skutkować powielaniem destrukcyjnych wzorców w dorosłym życiu.

W życiu zawodowym alkohol obniża efektywność pracy, zwiększa absencję oraz ryzyko wypadków przy pracy. W sferze społecznej prowadzi do marginalizacji, izolacji, a niekiedy do bezdomności. Nadużywanie alkoholu ma także wymiar ekonomiczny – generuje wysokie koszty leczenia, interwencji policyjnych, postępowań sądowych i świadczeń społecznych. Problemem staje się również coraz większa dostępność napojów alkoholowych, także dla młodzieży, co sprzyja wczesnym inicjacjom alkoholowym. Warto podkreślić, że wczesne rozpoczęcie picia alkoholu istotnie zwiększa ryzyko rozwinięcia uzależnienia w dorosłości. Alkohol nie tylko niszczy zdrowie jednostki, ale także osłabia więzi społeczne, obniża jakość życia rodzinnego i przyczynia się do wielu problemów społecznych.

2.2. Papierosy i e-papierosy

Palenie papierosów tradycyjnych pozostaje jednym z głównych czynników powodujących zgony, którym można zapobiec⁴. W dymie tytoniowym znajduje się ponad 4 tysiące substancji chemicznych, w tym kilkadziesiąt o udowodnionym działaniu rakotwórczym. Nikotyna jako główny składnik uzależniający, prowadzi do szybkiego rozwoju nałogu, a próby rzucenia palenia wiążą się z silnym zespołem odstawienia. Regularne palenie papierosów skutkuje rozwojem chorób układu oddechowego, takich jak przewlekła obturacyjna choroba płuc (POChP) czy rak płuc. Negatywnie wpływa również na układ sercowo-naczyniowy, zwiększając ryzyko zawałów i udarów.

²https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/03/Raport-2023-wersja-Internetowa.pdf?utm_source

³ <https://www.gov.pl/web/zdrowie/alkohol?>

⁴<https://uniwersytetkaliski.edu.pl/wp-content/uploads/2025/07/Agnieszka-Kapala-Palenie-papierosow-i-picie-alkoholu-jako-przejaw-zachowan-ryzykownych-mlodziezy-1.pdf?>

E-papierosy są coraz częściej wybierane przez młodzież jako forma „bezpieczniejszej” alternatywy dla tradycyjnego palenia. Urządzenia te podgrzewają płyn zawierający nikotynę, glicerynę i aromaty, tworząc aerozol wdychany przez użytkownika. Choć nie zawierają takiej samej ilości substancji smolistych jak papierosy, nadal są szkodliwe dla zdrowia. Nikotyna obecna w liquidach powoduje silne uzależnienie, a długofalowe skutki inhalowania aromatów chemicznych wciąż są przedmiotem badań. Szczególnie niepokojące jest to, że e-papierosy są dostępne w wielu smakach, co dodatkowo przyciąga dzieci i nastolatków⁵.

Badacze z Uniwersytetu Kalifornijskiego w San Diego (USA) opublikowali w czasopiśmie naukowym „eLife” wyniki badań, które wskazują na poważne konsekwencje zdrowotne związane z używaniem e-papierosów. Z ich analiz wynika, że regularne inhalowanie aerozolu z e-papierosów może prowadzić do reakcji zapalnych w wielu narządach — m.in. w mózgu, sercu, płucach i jelitach. Obecnie w samych Stanach Zjednoczonych z e-papierosów korzysta około 12 milionów dorosłych, przy czym największy odsetek użytkowników stanowią osoby w wieku 18–24 lat. W Polsce sytuacja również budzi niepokój — zgodnie z badaniami zleconymi przez Rzecznika Praw Dziecka, co czwarty nastolatek sięga po e-papierosy, a ponad 70% użytkowników poniżej 20. roku życia przyznaje się do ich regularnego stosowania⁶.

W praktyce obserwuje się zjawisko „podwójnego palenia” – użytkownicy e-papierosów często sięgają także po papierosy tradycyjne. Takie połączenie znacząco zwiększa ryzyko poważnych chorób. Badania wskazują, że młodzież korzystająca z e-papierosów jest bardziej narażona na sięgnięcie w przyszłości po papierosy tradycyjne. Popularność tych produktów wynika również z łatwego dostępu i fałszywego przekonania o ich nieszkodliwości. Zarówno papierosy, jak i e-papierosy mają negatywny wpływ na zdrowie, życie rodzinne i społeczne – prowadzą do uzależnienia, problemów zdrowotnych, a także do poważnych kosztów dla systemu opieki zdrowotnej.

2.3. Narkotyki

Narkomania to choroba polegająca na uzależnieniu od substancji psychoaktywnych, które wywierają toksyczny wpływ na organizm człowieka, prowadząc do jego stopniowego wyniszczenia, a w skrajnych przypadkach – nawet do śmierci. Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Chorób (ICD-10), narkomania uznawana jest za poważne zaburzenie zdrowia psychicznego i fizycznego, wymagające specjalistycznego leczenia.

U podstaw uzależnienia leżą zarówno czynniki osobowościowe, jak i środowiskowe – presja otoczenia, brak wsparcia emocjonalnego, czy potrzeba ucieczki od problemów mogą

⁵<https://ore.edu.pl/wp-content/uploads/phocadownload/pracownie/pakiet-edukacyjny-dla-nauczycieli-z-zakresu-profilaktyki-palenia-tytoniu.pdf?>

⁶<https://pulsmedycyny.pl/system-ochrony-zdrowia/nauka-i-badania/e-papierosy-zaburzaja-prace-wielu-narzadow-badania-w-polsce-uzywa-ich-juz-co-czwarty-nastolatek/?>

stanowić jego źródło. Charakterystycznym objawem jest tzw. *głód narkotykowy* – silne, przymusowe pragnienie ponownego zażycia substancji, wynikające z fizycznej i psychicznej zależności. Kluczowym etapem w procesie zdrowienia jest moment, w którym osoba uzależniona uświadamia sobie istnienie problemu i podejmuje decyzję o rozpoczęciu terapii – to zwiększa szanse na trwałe wyjście z nałogu.

Uzależnienie fizyczne polega na tym, że organizm przyzwyczaja się do obecności narkotyku i zaczyna go „domagać się” w codziennym funkcjonowaniu. Brak substancji prowadzi do objawów abstynencyjnych, takich jak bóle głowy, dreszcze, potliwość, biegunki czy drżenie mięśni. Z kolei uzależnienie psychiczne objawia się silną potrzebą sięgania po narkotyk, rosnącą tolerancją na jego działanie oraz całkowitym podporządkowaniem życia zdobywaniu substancji. Prowadzi to do zaniedbywania obowiązków, izolacji społecznej i degradacji relacji z bliskimi. Ten rodzaj uzależnienia jest szczególnie trudny do wyleczenia – wymaga nie tylko detoksykacji, ale także długotrwałej psychoterapii, wsparcia specjalistów oraz pracy nad odbudową życia emocjonalnego i społecznego⁷.

Zażywanie narkotyków czy substancji psychoaktywnych, zwłaszcza dożylnych, ma bezpośredni i istotny związek z wirusem HIV i chorobą AIDS. Najbardziej bezpośrednią drogą zakażenia jest używanie wspólnych igieł, strzykawek, a także pojemników czy wody do przygotowania narkotyków. Krew zakażonej osoby pozostająca na sprzęcie może przenieść wirusa na kolejną osobę. Narkotyki (w tym alkohol, kokaina, amfetaminy) obniżają zahamowania, zaburzą ocenę sytuacji i prowadzą do ryzykownych zachowań np. seksualnych, takich jak seks bez zabezpieczeń lub z wieloma partnerami, co zwiększa ryzyko przeniesienia HIV.

2.4. Napoje energetyczne

W ostatnich latach obserwuje się systematyczny wzrost spożycia napojów gazowanych i energetycznych zawierających znaczne ilości kofeiny. Pomimo licznych badań potwierdzających jej negatywny wpływ na zdrowie, konsumpcja tych produktów nadal rośnie, zwłaszcza wśród dzieci, młodzieży i młodych dorosłych. Nadmierne spożycie kofeiny może prowadzić do zaburzeń pracy układu nerwowego i sercowo-naczyniowego, a długotrwałe jej przyjmowanie – do rozwoju uzależnienia.

Kofeina obecna jest nie tylko w kawie, ale również w herbacie, napojach typu cola, kakao, czekoladzie oraz w napojach energetycznych, które zawierają jej często więcej niż filiżanka kawy. Dzięki słodkim smakom i szerokiej dostępności produkty te są szczególnie popularne wśród młodych ludzi. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) regularne spożywanie kofeiny może prowadzić do rozwoju uzależnienia, a dane Narodowego Instytutu Zdrowia

⁷ <https://wyspasozo.pl/oferta/terapia-narkotykowa/>

Publicznego PZH–PIB wskazują, że w Polsce rośnie liczba nastolatków sięgających po napoje energetyczne.

Nagle odstawienie kofeiny może powodować objawy abstynencyjne – senność, bóle głowy, spadek nastroju i drażliwość. Dlatego ograniczanie jej spożycia powinno następować stopniowo. Zaleca się unikanie napojów energetycznych, a w przypadku innych źródeł kofeiny – racjonalne ograniczanie ich ilości w trosce o zdrowie fizyczne i psychiczne, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży⁸.

2.5. Uzależnienia behawioralne

Uzależnienia behawioralne, zwane również nałogami odczynnościowymi, to powtarzające się, kompulsywne zachowania, które dają krótkotrwałe poczucie przyjemności lub ulgi, lecz w dłuższej perspektywie prowadzą do negatywnych konsekwencji zdrowotnych, emocjonalnych i społecznych. W odróżnieniu od uzależnień od substancji psychoaktywnych, w uzależnieniach behawioralnych nie chodzi o przyjmowanie środka chemicznego, lecz o wykonywanie określonej czynności – np. granie w gry hazardowe lub komputerowe, robienie zakupów, korzystanie z Internetu, jedzenie, ćwiczenia fizyczne czy aktywność w mediach społecznościowych.

Według G.A. Marlatta i współpracowników, uzależnienie behawioralne to powtarzający się nawyk, który zwiększa ryzyko choroby i problemów osobistych lub społecznych, a jego charakterystyczną cechą jest utrata kontroli – osoba mimo świadomości szkód nie potrafi zaprzestać danego zachowania. Działanie to przynosi natychmiastową, krótkotrwałą nagrodę (np. poprawę nastroju, redukcję stresu), ale z czasem prowadzi do długofalowych strat i pogorszenia jakości życia⁹.

W przypadku młodzieży szczególnie niepokojące są uzależnienia związane z technologiami, które rozwijają się dynamicznie wraz z rozwojem Internetu i mediów społecznościowych. Uzależnienia behawioralne często współwystępują z innymi problemami, np. depresją czy uzależnieniami od substancji. Leczenie wymaga terapii psychologicznej, wsparcia grupowego oraz działań profilaktycznych.

8 Mgr Aleksandra Siargiej, Prof. dr hab. n. med. Elżbieta Krajewska-Kułak, dr hab. n. med. Bożena Okurowska-Zawada, *Wpływ napoi energetycznych na zdrowie w percepcji młodych ludzi*. Białystok 2004, s. 28-30, https://www.umb.edu.pl/photo/pliki/WNoZ_jednostki/wnoz-z-zintegrowanej-opieki-medycznej/monografie/wplyw_napoi_energetycznych_na_zdrowie_w_percepcji_mlodych_ludzi.pdf

9 https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2023/02/Zaburzenia-behawioralne_sklad_do_sprawozdania.pdf, s. 13-15

III. Diagnoza występowania uzależnień w świetle zastanych źródeł w Gminie Damnica

3.1. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

<i>Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba rodzin ogółem	172	148	173
W tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	b.d.	32	34

Powody przyznawania pomocy społecznej (liczba osób)			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Niepełnosprawność	87	102	87
Bezrobocie	39	45	39
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	108	118	108
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	31	38	31
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	119	128	119
Alkoholizm	34	35	34

<i>Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Na zasiłku dla bezrobotnych	19	41	63
Bezrobotny, bez prawa do zasiłku	30	34	79

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Damnica w analizowanym okresie charakteryzuje się stabilnym, choć nieco rosnącym poziomem udzielanego wsparcia mieszkańcom. Liczba rodzin objętych pomocą utrzymuje się na zbliżonym poziomie, przy czym widoczny jest wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia z powodu problemów uzależnień, co może świadczyć o nasilaniu się tego zjawiska w społeczności lokalnej.

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej pozostają długotrwała choroba, ubóstwo i niepełnosprawność, które wskazują na trwały charakter wielu problemów społecznych i zdrowotnych w gminie. Znaczącą grupę stanowią również osoby zmagające się z

bezrobociem i bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, co potwierdza potrzebę działań integracyjnych i aktywizujących.

W strukturze odbiorców pomocy społecznej rośnie liczba osób bezrobotnych, zarówno tych posiadających prawo do zasiłku, jak i pozbawionych takiego wsparcia. Może to świadczyć o trudnościach na lokalnym rynku pracy i o potrzebie wzmocnienia działań z zakresu aktywizacji zawodowej.

W zakresie form pomocy przeważają świadczenia pieniężne, które stanowią podstawową formę wsparcia udzielanego przez GOPS. Jednocześnie z roku na rok wzrasta liczba świadczeń rzeczowych, co może oznaczać większe dopasowanie oferty pomocy do indywidualnych potrzeb rodzin. Całościowo działalność Ośrodka wskazuje na systematyczne reagowanie na zmieniające się problemy społeczne mieszkańców i dostosowywanie narzędzi wsparcia do aktualnych potrzeb lokalnej społeczności.

3.2. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GKRPA			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogólne posiedzenia Komisji	12	12	12
Przeprowadzono rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia	13	35	36
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	7	7	6
Post. opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów	2	8	1
Działalność Komisji interwencyjno-motywującej			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Wniosków o leczenie odwykowe	13	35	36
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	4	4	12
Przeprowadzone badania przez biegłych sądowych	7	8	8

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Damnicy w ostatnich latach cechuje się stałym zaangażowaniem w przeciwdziałanie problemom uzależnień oraz w działania interwencyjno-motywujące. Komisja regularnie obraduje w niezmiennym rytmie rocznym, utrzymując stałą liczbę posiedzeń, co świadczy o ciągłości i systematyczności jej pracy.

Widoczny jest wyraźny wzrost liczby rozmów przeprowadzanych z osobami uzależnionymi w celu motywowania ich do podjęcia leczenia, co może świadczyć zarówno o rosnącej liczbie osób potrzebujących pomocy, jak i o intensyfikacji działań profilaktycznych i interwencyjnych. Jednocześnie utrzymuje się stała aktywność w zakresie kontroli punktów

sprzedaży napojów alkoholowych, co wskazuje na dbałość o przestrzeganie przepisów dotyczących sprzedaży alkoholu i zapobieganie jego nielegalnej dystrybucji.

W obszarze działań interwencyjno-motywujących zauważalny jest wzrost liczby wniosków o leczenie odwykowe oraz znaczące zwiększenie liczby spraw kierowanych do sądu w celu orzeczenia obowiązku leczenia. Może to świadczyć o nasileniu zjawiska nadużywania alkoholu w lokalnej społeczności lub o skuteczniejszym wykrywaniu i reagowaniu na takie przypadki. Liczba badań przeprowadzanych przez biegłych sądowych utrzymuje się na stabilnym poziomie, co potwierdza kontynuację współpracy z instytucjami zewnętrznymi w zakresie diagnozy i orzekania w sprawach uzależnień.

Całokształt działań Komisji wskazuje na konsekwentne realizowanie zadań ustawowych i lokalnych strategii w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, z naciskiem na działania motywujące, kontrolne i prewencyjne.

3.3. Przestępczość

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

<i>Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba nałożonych mandatów na sprawców wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	1	6	4
Liczba pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	30	26	3
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej pod wpływem alkoholu/narkotyków	11	15	7
Zakłócanie porządku publicznego	54	6	6

Dane przekazane przez Policję dotyczące Gminy Damnica wskazują na wyraźny spadek liczby zdarzeń związanych z nadużywaniem alkoholu w latach 2022–2024. Zarówno liczba mandatów, jak i pouczeń za wykroczenia wobec ustawy o wychowaniu w trzeźwości znacząco zmalała, co może świadczyć o większej świadomości mieszkańców oraz skuteczności działań profilaktycznych.

Odnotowano również spadek liczby przypadków prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu lub narkotyków – z 11 w 2022 r. do 7 w 2024 r. Podobnie ustabilizowała się liczba interwencji dotyczących zakłócania porządku publicznego.

Ogólnie dane te sugerują, że w Gminie Damnica obserwuje się pozytywny trend ograniczania zjawisk patologicznych związanych z nadużywaniem alkoholu, co może być efektem współpracy służb, działań edukacyjnych oraz zwiększonej odpowiedzialności społecznej mieszkańców.

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba interwencji dotyczących przemocy domowej	59	86	57
Liczba osób doznających przemocy domowej:			
○ Kobiety	b.d.	b.d.	13
○ Mężczyźni	b.d.	b.d.	5
○ Dzieci (do 13 r.ż.)	b.d.	b.d.	14
○ Młodzież (13-17 lat)	b.d.	b.d.	5
Liczba osób stosujących przemoc domową:			
○ Kobiety	b.d.	b.d.	2
○ Mężczyźni	b.d.	b.d.	4
○ Dzieci (do 13 r.ż.)	b.d.	b.d.	0
○ Młodzież (13-17 lat)	b.d.	b.d.	0

W Gminie Damnica w ostatnich latach zauważa się zmniejszenie liczby interwencji związanych z przemocą domową, co może świadczyć o poprawie sytuacji społecznej i skuteczności działań profilaktycznych. Zjawisko przemocy nadal występuje, lecz osoby doznające przemocy otrzymują wsparcie, a lokalne służby reagują w sposób szybki i skoordynowany.

Dane wskazują, że przemoc domowa dotyczy głównie kobiet i dzieci, choć pojawiają się również przypadki przemocy wobec mężczyzn. Zdecydowaną większość osób stosujących przemoc stanowią osoby dorosłe.

Ogólnie można uznać, że w gminie widoczna jest pozytywna tendencja w zakresie ograniczania zjawiska przemocy domowej, co jest efektem konsekwentnej pracy służb pomocowych, działań edukacyjnych oraz wzrostu społecznej świadomości problemu.

KLASYFIKACJA PRZESTĘPSTW			
2022 r.	<i>wszczętych</i>	<i>stwierdzonych</i>	<i>zakończonych</i>
Znęcanie się na rodziną	5	5	5
Groźby karalne	5	5	5
Inne: Rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów	10	10	10
2023 r.	<i>wszczętych</i>	<i>stwierdzonych</i>	<i>zakończonych</i>
Znęcanie się na rodziną	5	5	5
Groźby karalne	3	3	1
Inne: Rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów	11	11	11
2024 r.	<i>wszczętych</i>	<i>stwierdzonych</i>	<i>zakończonych</i>
Znęcanie się na rodziną	8	8	8
Groźby karalne	1	1	1
Inne: Rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów	14	14	14

W latach 2022-2024 w Gminie Damnica obserwuje się stabilną sytuację w zakresie przestępczości, przy jednoczesnym utrzymaniu skuteczności działań służb porządkowych. Najczęściej odnotowywanymi czynami pozostają przestępstwa związane z przemocą domową oraz uchylaniem się od obowiązku alimentacyjnego. Choć liczba przypadków znęcania się nad rodziną nieco wzrosła, może to świadczyć o większej świadomości społecznej i gotowości osób doznających przemocy do zgłaszania przemocy, a nie o nasileniu samego zjawiska.

Jednocześnie zauważalny jest spadek liczby gróźb karalnych, co może wskazywać na skuteczniejsze rozwiązywanie konfliktów i działania o charakterze prewencyjnym. Wzrost liczby spraw dotyczących innych przestępstw, takich jak uchylanie się od alimentów, podkreśla natomiast konieczność dalszej pracy w obszarze odpowiedzialności rodzinnej i społecznej.

Ogólnie sytuację w gminie można ocenić jako stabilną – przestępstwa są skutecznie wykrywane i doprowadzane do zakończenia, a działania profilaktyczne i współpraca lokalnych instytucji przyczyniają się do wzrostu bezpieczeństwa mieszkańców.

IV. Badania lokalnych zagrożeń społecznych – 2025

4.1. Badanie dorosłych mieszkańców

Badania obejmowały mieszkańców **Gminy Damnica**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział **100** mieszkańców Gminy Damnica (53% kobiet i 47% mężczyzn) co stanowiło reprezentatywną próbę dla populacji gminy. Średnia wieku mieszkańców wyniosła 37 lat.

- ▽ W opinii mieszkańców Gminy Damnica najistotniejszymi problemami społecznymi są zanieczyszczenie powietrza - uzależnienie od alkoholu (82%), uzależnienie od papierosów (75%) oraz bezrobocie (73%).
- ▽ Z kolei w kwestii zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi w ich środowisku są: nikotynizm (98%), alkoholizm (98%) oraz siecioholizm (69%).
- ▽ Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Damnica 43% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy w rodzinie, a 34% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić.
- ▽ Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Gminy Damnica odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim stopniu ryzyka – większość badanych z rozważą spożywa alkohol – najczęściej kilka razy w roku (48%) oraz kilka razy w miesiącu (26%), wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu (3-4 porcje: 33%, 5-6 porcje: 36%).
- ▽ 79% badanych uważa, że w najbliższej okolicy znajdują się odpowiednia liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol, a dla 20% jest tych miejsc za dużo.
- ▽ 78% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku, a 50% badanych mieszkańców nie zna miejsc do których po pomoc może zgłosić się osoba uzależniona od alkoholu.
- ▽ Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Damnica jest zauważalnym nałogiem – 42% z badanych deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych, a łącznie 58% badanych pali okazynie oraz regularnie papierosy lub e-papierosy.
- ▽ 47% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 53% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.
- ▽ Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Damnica, jest nie rozpowszechnionym zjawiskiem - 89% respondentów przyznaje, że nie ma doświadczenia z grami hazardowymi.
- ▽ 83% respondentów nie ma tendencji do "zajadania" stresów i trudnych emocji, podczas gdy 17% przyznaje się do takiego zachowania. Co więcej, aż 89% badanych nie ma problemów z

kontrolowaniem swoich zachowań jedzeniowych, co oznacza, że 11% doświadcza trudności w tym obszarze. Wyniki te sugerują, że problemy związane z niekontrolowanym jedzeniem w reakcji na stres dotyczą mniejszości z badanych.

- ▼ Jak wynika z przeprowadzonych badań 39% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych. Badani wskazali na potrzebę organizacji: warsztatów profilaktycznych dla uczniów (28%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (26%), udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (23%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (21%) oraz pomocy w integracji dzieci po okresie izolacji (2%).

4.2. Badanie wśród sprzedawców napojów alkoholowych

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych na terenie Gminy Damnica, a wzięło w nim udział 20 osób. 80% stanowią kobiety, a 20% to mężczyźni. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 41 lat.

- ▼ Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy niewystarczająco odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol – zaledwie 30% sprzedawców zawsze sprawdza dowód potwierdzający pełnoletność klienta.
- ▼ 60% z badanych uważa, że osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- ▼ Respondenci wskazują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (65%), kilka razy w miesiącu (10%), a 25% deklaruje, że do takich sytuacji nie dochodzi.
- ▼ 75% badanych deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie budzącej wątpliwości co do pełnoletności, natomiast pozostałe 25% twierdzi, że nie ma pewności, czy nie doszło do sprzedaży alkoholu osobie niepełnoletniej.
- ▼ 25% badanych stwierdza, że nie dochodzi do sytuacji spożywania alkoholu w obrębie sklepu.
- ▼ Sprzedawcy charakteryzują się **wysoką świadomością konsekwencji picia alkoholu** – 80% badanych nie zgadza się na to, aby kobiety w ciąży piły alkohol, również 85% nie zgadza się na prowadzenie pojazdów mechanicznych po spożyciu oraz 96% badanych uważa, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

4.3. Badania wśród uczniów

W badaniu wzięli udział uczniowie Szkół Podstawowych Gminy Damnica w przedziale wiekowym klas od IV oraz VIII – łącznie 169 uczniów.

- ▼ Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Damnica stanowi zauważalny problem. Inicjację alkoholową deklaruje 8% uczniów klas IV–VI oraz 43% uczniów klas VII–VIII.
- ▼ Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 12% uczniów klas 4-6 oraz 27% starszych uczniów. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych.
- ▼ Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze jest obecny wśród uczniów szkół Gminy Damnica. 11% z ankietowanych uczniów klas SP 4-6 oraz 5% uczniów klas 7-8 zadeklarowało, że przyjmowali kiedykolwiek substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze. Ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- ▼ Należy zwrócić uwagę na obniżający się wiek osób sięgających po napoje energetyzujące, które stanowią duże obciążenie zdrowotne dla młodego organizmu. Aż 12% uczniów klas SP 4-6 oraz 32% SP 7-8 jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej 13% uczniów z młodszej oraz 48% starszej grupy deklaruje, że pije napoje energetyczne
- ▼ Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera. Uczniowie szkół podstawowych Gminy Damnica najczęściej spędzają przed komputerem do 4 godzin dziennie (SP 4-6: 25%; SP 7-8: 21%).
- ▼ Wnikliwie należy ocenić skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, ponieważ internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Doświadczenia z taką formą „rozrywki” deklaruje – 23% młodszych oraz 33% starszych uczniów. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych.

- ▼ Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej).
- ▼ Uczniowie Szkół Podstawowych w Gminie Damnica deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 96%; SP 7-8: łącznie 95%.
- ▼ Uczniowie mają w większości bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 73%; SP 7-8: łącznie 64%.
- ▼ Uczniowie z Gminy Damnica relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze - SP 4-6: łącznie 90%; SP 7-8: łącznie 84%.
- ▼ Uczniowie Szkół Gminy Damnica wskazują, iż w ich środowisku dochodzi do agresji słownej (SP 4-6: 15%; SP 7-8: 31%).

V. Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- ▼ strengths („S” – siły, atuty, mocne strony),
- ▼ weaknesses („W” – słabości, słabe strony),
- ▼ opportunities („O” – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- ▼ threats („T” – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Damnica znajduje się poniżej:

S – MOCNE STRONY (STRENGTHS)

1. Wysoki poziom świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z uzależnieniami.
2. Duża gotowość mieszkańców do udziału w działaniach profilaktycznych i korzystania z programów edukacyjnych.
3. Dobre relacje uczniów z rodzicami i opiekunami, stanowiące czynnik ochronny w rozwoju dzieci.
4. Pozytywne relacje uczniów z rówieśnikami oraz ogólnie dobra atmosfera w środowisku szkolnym.
5. Wysoki poziom wiedzy sprzedawców na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu w sytuacjach ryzykownych.
6. Niewielka skala deklarowanego hazardu wśród dorosłych mieszkańców.

7. Stosunkowo niski odsetek osób deklarujących zaburzenia kontroli jedzenia, co może świadczyć o dość stabilnych zachowaniach zdrowotnych.
8. Silne przekonanie społeczne o zagrożeniu wynikającym z nadużywania alkoholu, co sprzyja poparciu dla działań profilaktycznych.

W – SŁABE STRONY (WEAKNESSES)

1. Powszechne występowanie uzależnień, zwłaszcza od alkoholu, nikotyny i nowych technologii.
2. Wysoka dostępność alkoholu w najbliższym otoczeniu mieszkańców.
3. Niski poziom wiedzy części mieszkańców o miejscach, w których osoby uzależnione mogą uzyskać pomoc.
4. Wysokie przyzwolenie środowiskowe na inicjację alkoholową i nikotynową wśród młodzieży.
5. Łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i alkoholu.
6. Obecność zachowań ryzykownych wśród uczniów, takich jak picie alkoholu, palenie, używanie narkotyków.
7. Częste korzystanie przez uczniów z komputera i Internetu, co sprzyja ryzyku sieciorholizmu i nadużywania mediów cyfrowych.
8. Występowanie przemocy rówieśniczej w szkołach.

O – SZANSE (OPPORTUNITIES)

1. Możliwość rozszerzenia działań profilaktycznych dzięki świadomości mieszkańców i zapotrzebowaniu na tego typu inicjatywy.
2. Wprowadzenie programów dedykowanych rodzicom, uczniom i sprzedawcom alkoholu.
3. Wzmocnienie współpracy szkół, OPS, Policji i specjalistów poprzez tworzenie lokalnych koalicji na rzecz profilaktyki.
4. Rozwój nowoczesnych działań edukacyjnych dotyczących cyberbezpieczeństwa i uzależnień behawioralnych.
5. Realizacja warsztatów profilaktycznych oraz konsultacji ze specjalistami, które są oczekiwane przez mieszkańców.
6. Możliwość prowadzenia kampanii ograniczających dostęp nieletnich do alkoholu i papierosów.
7. Rozwój programów wsparcia psychologicznego dla rodzin, szczególnie w kontekście przemocy i problemów wychowawczych.

T – ZAGROŻENIA (THREATS)

1. Utrwalone i powszechne wzorce używania alkoholu i papierosów w społeczności lokalnej.
2. Wysoka skala przemocy domowej oraz częste występowanie podejrzeń jej popełniania.
3. Brak odpowiedzialnego podejścia części sprzedawców do sprzedaży alkoholu nieletnim.
4. Obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, nikotynowej i kontaktu z substancjami psychoaktywnymi.
5. Wysoka dostępność napojów energetycznych i błędne przekonania o ich rzekomej nieszkodliwości.
6. Rosnące ryzyko uzależnień cyfrowych i hazardu online wśród dzieci i młodzieży.
7. Nadmierne spędzanie czasu przed komputerem sprzyjające izolacji i zachowaniom ryzykownym.
8. Występowanie agresji słownej i przemocy rówieśniczej, która wpływa negatywnie na klimat szkolny.

VI. Realizatorzy Programu

Realizatorami oraz partnerami działań wyznaczonych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Damnica na lata 2026-2028 są:

- ▼ Urząd Gminy,
- ▼ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ▼ organizacje pozarządowe,
- ▼ szkoły, przedszkola i placówki oświatowe,
- ▼ Policja,
- ▼ media,
- ▼ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

VII. Adresaci Programu

Adresatami Programu są wszyscy mieszkańcy Gminy Damnica, ze szczególnym uwzględnieniem osób i grup najbardziej narażonych na uzależnienia oraz trudności społeczne. Program kieruje wsparcie do osób uzależnionych i ich rodzin, a także do dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli poprzez działania profilaktyczne, edukacyjne i terapeutyczne. Obejmuje również osoby doświadczające problemów życiowych, oferując pomoc psychologiczną i informacyjną. Całość działań ma na celu wzmacnianie kompetencji

społecznych, budowanie świadomości oraz ograniczanie zachowań ryzykownych w społeczności lokalnej.

VIII. Cele oraz realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028

Najważniejszym celem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028 jest: **ograniczenie szkód zdrowotnych, społecznych i rodzinnych wynikających z używania alkoholu, substancji psychoaktywnych i podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci, młodzież i dorosłych, poprzez rozwój systemu wsparcia, profilaktyki, edukacji oraz interwencji.**

Prowadzenie działań będzie realizowane poprzez poniższe zadania z wykorzystaniem zasobów instytucjonalnych i wybranych inicjatyw lokalnych, w następujących obszarach:

Obszar działań	Opis i cel
Profilaktyka uniwersalna	Adresowana do wszystkich mieszkańców Gminy Damnica, jej celem jest ograniczenie wystąpienia uzależnień i innych problemów społecznych niezależnie od poziomu ryzyka grupy docelowej. Działania obejmują kampanie edukacyjne, prelekcje, materiały informacyjne oraz inicjatywy promujące zdrowy styl życia.
Profilaktyka selektywna	Skierowana do grup o podwyższonym ryzyku wystąpienia problemów związanych z używaniem alkoholu i substancji psychoaktywnych. Celem jest oddziaływanie na zidentyfikowane czynniki ryzyka, w tym prowadzenie warsztatów, konsultacji psychologicznych oraz programów wsparcia w szkołach i instytucjach społecznych.
Profilaktyka wskazująca	Skierowana do osób lub grup, u których pojawiły się pierwsze symptomy zaburzeń lub wczesne oznaki angażowania się w zachowania problemowe. Działania obejmują indywidualne i grupowe konsultacje, wsparcie terapeutyczne oraz kierowanie do odpowiednich form pomocy, aby zapobiec rozwojowi problemów.
Terapia i rehabilitacja	Obejmuje osoby wymagające specjalistycznej pomocy w związku z uzależnieniem. Celem działań jest wsparcie w procesie leczenia i powrotu do pełnej aktywności społecznej, poprzez programy terapeutyczne, wsparcie psychologiczne, interwencje kryzysowe i reintegrację społeczną.

HARMONOGRAM PROGRAMU

Cel 1: Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniami

Formy realizacji:	▽ Motywowanie osób zdiagnozowanych do dobrowolnego leczenia odwykowego. ▽ Finansowanie badań specjalistycznych (psycholog, psychiatra) dla osób kierowanych na leczenie. ▽ Zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych, informacyjnych dotyczących uzależnień. ▽ Prowadzenie konsultacji psychologicznych i terapeutycznych dla dorosłych i młodzieży. ▽ Organizacja programów rehabilitacyjnych i terapeutycznych. ▽ Współpraca z instytucjami zdrowia i NGO działającymi w obszarze uzależnień. ▽ Prowadzenie kampanii informacyjnych dotyczących zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania substancji psychoaktywnych. ▽ Organizacja szkoleń i superwizji dla pracowników socjalnych i terapeutów.
Wskaźniki:	▽ Liczba osób objętych terapią i rehabilitacją. ▽ Liczba godzin konsultacji i zajęć terapeutycznych. ▽ Liczba zakupionych i rozdanych materiałów edukacyjnych. ▽ Liczba kampanii edukacyjnych zrealizowanych w gminie. ▽ Liczba współpracujących instytucji i NGO. ▽ Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla pracowników. ▽ Liczba osób zmotywowanych do dobrowolnego leczenia. ▽ Liczba przeprowadzonych badań specjalistycznych.

Cel 2: Wspieranie rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocą domową

Formy realizacji:	▽ Prowadzenie zajęć terapeutycznych i psychoedukacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin. ▽ Finansowanie działań na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnień. ▽ Organizacja grup wsparcia dla rodziców i opiekunów. ▽ Tworzenie i prowadzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla rodzin zagrożonych uzależnieniem.
--------------------------	--

	▽ Realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej. ▽ Organizacja szkoleń dla członków GKRPA i pracowników zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy i uzależnieniom. ▽ Współpraca z oświatą, policją i instytucjami interwencyjnymi w celu monitorowania rodzin zagrożonych. ▽ Wsparcie prawne rodzin w zakresie wniosków o leczenie odwykowe i procedur sądowych.
Wskaźniki:	▽ Liczba rodzin objętych wsparciem psychospołecznym. ▽ Liczba dzieci i młodzieży objętych programami wsparcia. ▽ Liczba uczestników zajęć terapeutycznych i grup wsparcia. ▽ Liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników i członków GKRPA. ▽ Liczba funkcjonujących punktów konsultacyjnych. ▽ Liczba rodzin objętych pomocą prawną. ▽ Liczba działań interwencyjnych w rodzinach z problemem przemocy. ▽ Liczba współpracujących instytucji i organizacji

Cel 3: Prowadzenie profilaktyki uzależnień i zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży

Formy realizacji:	▽ Organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych i rekreacyjnych. ▽ Realizacja warsztatów profilaktycznych, spektakli teatralnych i pokazów edukacyjnych. ▽ Prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych w szkołach. ▽ Organizacja rodzinnych imprez bez używek promujących zdrowy styl życia. ▽ Finansowanie posiłków dla dzieci uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych. ▽ Zakup broszur, ulotek i innych materiałów edukacyjnych. ▽ Organizacja konkursów, wydarzeń i akcji promujących profilaktykę. ▽ Współpraca z pedagogami szkolnymi i psychologami w zakresie monitorowania zachowań ryzykownych.
--------------------------	---

Wskaźniki:	▽ Liczba dzieci objętych programami profilaktyki i dożywiania. ▽ Liczba rozdanych materiałów edukacyjnych. ▽ Liczba rodzin uczestniczących w imprezach bez używek. ▽ Liczba szkół i placówek zaangażowanych w działania profilaktyczne. ▽ Liczba zrealizowanych konkursów i akcji promujących zdrowy styl życia. ▽ Liczba uczestników zajęć pozalekcyjnych. ▽ Liczba warsztatów i spektakli profilaktycznych. ▽ Liczba kampanii edukacyjnych w szkołach.
Cel 4: Wspomaganie działań instytucji i organizacji w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy	
Formy realizacji:	▽ Współpraca z policją, sądem, prokuraturą, szkołami i NGO w zakresie monitorowania uzależnień. ▽ Współdziałanie z zespołem interdyscyplinarnym w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. ▽ Organizacja spotkań i szkoleń międzyinstytucjonalnych. ▽ Tworzenie lokalnych sieci współpracy instytucji zajmujących się problemami społecznymi. ▽ Wspieranie działań instytucji w zakresie profilaktyki i interwencji uzależnień. ▽ Wymiana informacji i danych dotyczących problemów lokalnych w uzgodnieniu z przepisami RODO. ▽ Opracowywanie wspólnych procedur i standardów działań profilaktycznych. ▽ Monitorowanie i ocena skuteczności działań międzyinstytucjonalnych.
Wskaźniki:	▽ Liczba spotkań i szkoleń międzyinstytucjonalnych. ▽ Liczba instytucji i NGO współpracujących przy projektach profilaktycznych. ▽ Liczba procedur i standardów opracowanych i wdrożonych. ▽ Liczba rodzin objętych interwencją międzyinstytucjonalną. ▽ Liczba działań informacyjnych i edukacyjnych zrealizowanych wspólnie.

	▼ Liczba zgłoszeń i interwencji realizowanych wspólnie z zespołami interdyscyplinarnymi. ▼ Skrócenie czasu reakcji na zgłoszenia rodzin w kryzysie.
Cel 5: Zapewnienie przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości, przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz przeciwdziałaniu narkomanii i uzależnieniom behawioralnym	
Formy realizacji:	▼ Opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu pod kątem zgodności z uchwałami gminy. ▼ Kontrola przestrzegania przepisów ustawy przez punkty sprzedaży napojów alkoholowych. ▼ Podejmowanie interwencji w przypadku naruszeń zakazu sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym lub nieletnim. ▼ Występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach naruszeń przepisów. ▼ Prowadzenie działań edukacyjnych wśród sprzedawców napojów alkoholowych. ▼ Wspieranie działań związanych z ograniczeniem dostępu dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. ▼ Monitorowanie przestrzegania zasad w punktach sprzedaży i gastronomii. ▼ Współpraca z organami kontroli i służbami w zakresie przestrzegania prawa oraz interwencji profilaktycznych.
Wskaźniki:	▼ Liczba skontrolowanych punktów sprzedaży alkoholu. ▼ Liczba podjętych interwencji w związku z naruszeniem przepisów. ▼ Liczba wystąpień przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego. ▼ Liczba przeprowadzonych szkoleń dla sprzedawców i pracowników gastronomii. ▼ Liczba działań edukacyjnych dotyczących przestrzegania przepisów. ▼ Liczba osób i instytucji współpracujących w zakresie kontroli przestrzegania prawa. ▼ Liczba działań profilaktycznych skierowanych do dzieci

i młodzieży.

- ▼ Liczba ocen skuteczności działań kontrolnych i interwencyjnych.

IX. Finansowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie będą środki finansowe budżetu Gminy stanowiące dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, wniesione przez podmioty gospodarcze zgodnie z art. 18² ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Dochody te stanowią dochód gminy, który w całości jest przeznaczany na realizację programu.

Dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki, pozyskiwane z tzw. „opłat za małpki” na przeciwdziałanie negatywnym skutkom spożywania alkoholu.

X. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Damnica

Ustala się następujące zasady finansowania prac członków Komisji :

- 1.** Wynagrodzenie za pracę w Komisji przysługuje wyłącznie za czynny udział w pracach Komisji na posiedzeniach, które odbywać się będą co najmniej raz w miesiącu.
- 2.** Przewodniczący Komisji za wykonywanie zadań związanych z organizacją pracy Komisji przysługuje wynagrodzenie miesięczne w wysokości 350,00 zł brutto.
- 3.** Członkowi Komisji przysługuje miesięczne wynagrodzenie w wys. 320.-zł brutto.
- 4.** Listę płac sporządza się na podstawie listy obecności członków Komisji na posiedzeniu.
- 5.** Wynagrodzenie miesięczne ulega proporcjonalnemu obniżeniu w stosunku do liczby posiedzeń opuszczonych przez członka Komisji w danym miesiącu.

XI. Wdrażanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028

Wdrażanie Programu ma charakter interdyscyplinarny i opiera się na ścisłej współpracy wielu specjalistów oraz instytucji. W jego realizację zaangażowani są m.in. członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, psycholodzy, terapeuci uzależnień, realizatorzy programów profilaktycznych, pedagodzy i wychowawcy szkolni, pracownicy socjalni, kuratorzy sądowi oraz funkcjonariusze policji. Wspólne działania tych podmiotów tworzą spójny system wsparcia, obejmujący profilaktykę uzależnień, wczesną interwencję, edukację, a także działania naprawcze i interwencyjne skierowane do mieszkańców gminy.

Rolą Wójta jest nadzorowanie prawidłowej realizacji Programu, w szczególności zarządzanie środkami finansowymi przeznaczonymi na jego wykonanie. Obejmuje to podejmowanie decyzji dotyczących podziału budżetu, wydatkowania środków oraz dostosowywania alokacji zasobów do bieżących potrzeb społeczności lokalnej i priorytetów Programu. Co roku Wójt przygotowuje szczegółowe sprawozdanie, zawierające opis podjętych działań, ocenę ich skuteczności oraz wskazanie obszarów wymagających wzmocnienia. Dokument ten przekazywany jest Radzie Gminy do 30 czerwca następnego roku. Ponadto, zgodnie z wytycznymi Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, do 15 kwietnia Wójt przesyła zbiorczą informację dotyczącą realizacji zadań, przygotowaną na podstawie ankiety KCPU.

XII. Preliminarz wydatków GKRPA na 2026 r.

L.p	Rozdział	Paragraf	Zadania	Szacunkowe koszty
PRZECIWDZIAŁANIE NARKOMANII				5000,00 zł
1	85153	4210	Zakup materiałów edukacyjnych związanych z informacjami na temat narkotyków, dopalaczy oraz HIV/AIDS	500,00 zł
2		4300	Zakup usług pozostałych (programy profilaktyczne edukacyjno-informacyjne ; realizacja kampanii; warsztaty)	4.500,00 zł
PRZECIWDZIAŁANIE ALKOHOLOWI				75.000,00 zł
1	85154	4170	Wynagrodzenie członków komisji (koordynowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii)	15.720,00 zł
2		4210	Zakup materiałów (zakup materiałów edukacyjnych związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi; zakup nagród w konkursach edukacyjnych; dofinansowanie działań podejmowanych przez społeczności lokalne dotyczących realizacji imprez bezalkoholowych; zakup materiałów biurowych i wyposażenia)	7.680,00 zł
3		4300	Zakup usług pozostałych (prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej – finansowanie realizacji zajęć na podstawie programów profilaktycznych; prowadzenie zajęć profilaktyczno-terapeutycznych (2 godziny tygodniowo); przeprowadzenie rozmów motywujących przez specjalistę ds. uzależnień ; usługi edukacyjno-szkoleniowe)	45.000,00 zł
4		4390	Zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii (ponoszenie kosztów dotyczących sporządzania przez biegłych opinii w celu ustalenia zależności od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczenia odwykowego)	5.400,00 zł
5		4410	Podróże służbowe (ponoszenie kosztów związanych z dojazdem na szkolenia, konferencje)	00,00 zł
6			Różne opłaty i składki (ponoszenie kosztów dotyczących opłaty sądowej za wszczęcie postępowania w sprawach zastosowania obowiązku poddania się	1.200,00 zł

		4430	leczeniu odwykowemu; opłaty za usługi pocztowe,)	
RAZEM				80.000,00 zł

XIII. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Damnica na lata 2026-2028

Zgodnie z zaleceniami Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (KCPU), skuteczność Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii opiera się na systematycznym monitoringu i ewaluacji, które pozwalają śledzić realizację działań, oceniać ich efektywność oraz wprowadzać niezbędne korekty. Monitoring obejmuje zbieranie danych dotyczących zjawisk uzależnień, problemów społecznych i trudności rodzinnych, analizę dostępnych form wsparcia, wymianę informacji między instytucjami realizującymi Program oraz kontrolę jakości i zgodności z harmonogramem realizowanych działań. Ewaluacja pozwala ocenić rezultaty i oddziaływanie Programu, w tym zmianę postaw, wiedzy oraz sytuacji rodzin i uczestników, a także opracowywać rekomendacje dla dalszego rozwoju działań.

Program realizowany jest w oparciu o zasady rzetelności, systematyczności, transparentności i ciągłego doskonalenia, a dokumentacja i supervizja zapewniają wysoką jakość wsparcia dla mieszkańców. Dzięki temu Program pozostaje narzędziem elastycznym, reagującym na zmieniające się potrzeby społeczności i skutecznie wspierającym profilaktykę oraz rozwiązywanie problemów uzależnień.

UZASADNIENIE

do uchwały Rady Gminy Damnica w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym w Gminie Damnica na lata 2026-2028”

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi obowiązkiem gminy jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu, a także przeciwdziałanie narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym. Realizacja powyższych zadań jest prowadzona w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym uchwalanego corocznie przez Radę Gminy. Program jest kontynuacją zadań realizowanych w Gminie Damnica z lat poprzednich i adresowany jest do całej społeczności mieszkańców Gminy Damnica, ze szczególnym uwzględnieniem osób uzależnionych, osób współuzależnionych, osób z grup ryzyka, dzieci i młodzieży, a także osób zajmujących się problemami alkoholowymi zawodowo.

Na realizację zadań przeznaczone są środki uzyskiwane z tytułu wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym na lata 2026-2028 został opracowany zgodnie z obligatoryjnymi zadaniami oraz potrzebami występującymi na terenie gminy. W związku z powyższym podjęcie uchwały należy uznać za zasadne.